

Sedaj mi še pa eno dovolite povedati. Pogovarjal i izpraškival sem tukaj možé, ki so, kakor se reče, stebri v hrvatski književnosti, po njih mnenju v zadevi prepira zastran naše kritike. Kar sem čul i k a k o r sem čul, čem povedati. Pri nas, se mi je djalo, je bila do sdaj kritika bela vrapa, ker to se ne more kritika imenovati, da se je do zdaj vse le hvalilo, kar je prišlo izpod štampe, včasih morebiti samo zavolj kakšnih razmer do pisatelja. Kdor pa kaže, da še nismo zreli za kritikovanje, ta pozabi, da se človek le v detinskih letih podučivati i na pravo pot napeljevati mora; da je treba razvade berž v kali zadušiti, ako se namera iz njega možaka iz jedra i jekla odgojiti. Ravno taka je s našim slovstvom. Iztrebiti velja tudi, kar je luljke i plevela, i tega se ne manjka, da nam ne zaraste bolje jedro našega naroda. Kdor tedaj trdi, da smo še prekilavi za kritikovanje, ta ne zapopade, kaj je kritika i kaj je njena namera *).

Iz Mariabrunna pri Beču, mesca grudna J. Vijansk'i. — Ker mi zima ne pripušča, da bi pogledal po svetu, kje bi se pripetilo kaj zanimivega za Slovence, rad premišljujem v prostih urah stare šege in običaje našega naroda. Mesca grudna je čvetero dni, ob kterih se med našimi Slovenci okoli Celja, po Kozjaku in po Skalski dolini uganjajo in nahajajo različne smešne šege, navade in ábote. Ti dnevi so sv. Miklavževo, Božič (posebno na bilo), Otepница in staro leto.

Na večer pred Miklavževim hodijo od hiše do hiše parkeljni, da strašijo nepokorne in neposajene otroke, pa tudi odrasčene fantaline in deklina. Pomnim še, kakó so me dečeka mati ali oče s „parkeljnom“ strašili na ta večer, „ko sem se branil molitve ter so déli: „Če ne boš molil, bo ročno parkelj s ketnoj zaškrobotal in te seboj vzeli!“ — Ako so otroci pridni, radi molijo, pride tudi sv. Miklavž po noči ter jim prinese v nastavljene kapice ali klobuke jabelk, suhih češpelj, orehov, sterdi, potice itd. Hudobnim in nepokornim otrokom pa podari le brezovo šibo v repo vtek njeno, ktero roditelji za tram vtaknejo. Bog prenesi, da bi se je dotaknil kak otrok ali pa jo skril, kajti jo je sv. Miklavž žegnal. Otroci jo morajo vselej kušniti, keđar so ž njo tepeni.

Na bilo, to je dan pred svetim dnevom, je pri vsakem kmetu gospodinja prav marljiva, ker peče hleb in tako imenovan stalnik ali močen kruh. Gospodar pa zakolje prešiča, oveo ali pa kozo, ktero so redili za te praznike. Vse se veseli božičnih praznikov, in tedaj si vsi kaj boljšega „privošijo“. Na bilo ne jejo veliko. Zvečer imajo „kolacijo.“ Potem žena stalnik, v belo pert zaviti, prinese na mizo, na-nj položi „paternošter“ in zraven velik pisfer pšeničnih otrobi. Take otrobi se potle shranijo in so bojda dobre za zobobol in grižo.

*) Dalje ne moremo natisniti Vašega dopisa, da ne žalimo nikogar, tudi izmed naših gg. nasprotnikov ne. Iz vsega serca želimo, da bo kmalu honec nevšečnega prepira. Sloga jači, nesloga tlačí. Vredn.

Dekleta okinčajo izbo z beršlejem in pobarvanim popirjem. Nad belo omito mizo se obesi „golob v okroglem glažu,“ znamenje sv. Duha. Ko je vse na svojem mestu, poklekne vsa družina in gospodar moli „sv. roženkranc.“ Potem se podajo nekteri spat, drugi pa bedijo, in si pripovedujejo, kaj se vse na sv. večer je vže godilo in se še godi. Takó n. pr. da na sv. večer nar raje pridejo tatje in roparji ter domá ostale ljudi pomorijo in vse poropajo. Pomnim še, kakó so mi pravili moj ranjki otec, ko sem še deček domá bil, na sv. večer od nekega kmeta, k kateremu so roparji prišli, ga zvezali in za noge na tram obesili, ter vse odnesli, kar so našli! Take in enáke povesti si pravijo na sv. večer. Ko pride čas „k polnočnicam“ iti, se vse praznično obleče in v cerkvo gré, le eden ali dva čuvata domá. — Pravijo, da o pol noči copernice svoje burke vganjajo, in če jim pride človek v gošči v pest, ga zdrobijo „ko solnčen prah,“ ravno takó tudi v noči starega leta. Kakor „o kresu“ mečejo tudi ta večer dekleta vence in rože v potoke in studence, da v vodi svojega ženina zapazijo. Ta večer cvete tudi praprot in siv ogenj gori ondi, kjer je kak zaklad pokopan! Vse to opominja na šege starodavnih Slovanov. Na svet den imá Slovenec dober obed. Miza je polna hleba, mesa, potice in vse sorte pekarije. Nar ljubše mu je stara svinjina in pa „firkelj,“ če je še kaj pod čepom! — Na sv. Janeza dan nesejo vino k „žegnu“ (blagoslovu) in tega „žegnanega vina“ vsak nekaj na teše mora požreti, potle pa se shrani za bolezni. To vino se pravi „šentjanževce.“ —

(Konec prihodnjič.)

Besednik.

Morje. (Zapisal M. Kračmanov). — Ko sem bil konec septembra nekaj časa v Jarenini ali, kakor tam ljudje govoré, v Jerenini na Štajerskem, kjer stoji tista kapelica, v kateri sta, kakor pripovedujejo, sv. Ciril in Metod sv. mašo brala, in za katero, da bi se polepšala, je neki tamošnji g. kaplan Zadravec na smrtno uro zapisal večí del svojega premoženja: pozvedoval sem po marsičem, ali zvedel sem le malo malo in to je to le: Duše tistih otrok, ki so brez krsta umrli, se imenujejo Morjê in letajo v podobi tičev pod nebom in nekako čudno žvižgajo in če pastirje dobé pri ognju, oči jim izkopljejo in ogenj razkrampljajo. Tudi Húdourniki jim pravijo, toda meni so zdi da Hudourniki in pa Morjê je dvoje, ker pravijo, da Morjê so hujši kakor Hudourniki. — Če otroci dolgo v noč kurijo in jih ni domu od ognja spraviti, jim je treba samo reči: le čaj, te bodo Morjê, in gotovo gredó k pokoju.

Listnica. G. D. T. Lepa hvala za vse; zaporedoma bo prišlo na versto; g. V. V. Letšnjega Glasnika imamo še čez 100 iztisov pripravljenih; zató moremo še vsakemu novemu naročniku postreči; g. V. G. Tudi 1. zv. (1858) imamo še nekaj iztisov; g. F. E. Prosim, da konec kmalu pošljete; g. J. N. Hvala; g. R. P. Popilite in potem pošljite; g. P. V. Prihodnjič.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.